
ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นที่มีต่อ

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

The Effects of Creative Art Activities with Local Natural Materials on Young
Children's Social Behavior

พรเพ็ญ บัวทอง*

Pornpen Buathong

ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์**

Dr.Suchinda Kajonrungsilp

ชูศรี วงศ์รัตน์***

Chusri Wongrattan

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น และศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแต่ละสัปดาห์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิงที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบรหารวิทยา จังหวัดปราจีนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 จำนวน 19 คน ชาย 11 หญิง 8 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC = 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตเท่ากับ .910 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test for dependent samples ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมและรายด้าน ประกอบด้วย การช่วยเหลือ การแบ่งปัน และความร่วมมือ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) จากการวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นทุกสัปดาห์รวม 8 สัปดาห์พบว่าเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมและรายด้านสูงขึ้นตามลำดับ

คำสำคัญ : กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น / พฤติกรรมทางสังคม / เด็กปฐมวัย

*นักศึกษาลัทธิสุทธการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

***รองศาสตราจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ABSTRACT

The purposed of this research was to investigate and to compare the social behavior of children who had experienced creative art activities with local natural materials. The study was designed to compare the social behavior score between before and after the creative art activities. The weekly changing of the children's score was applied for this research also. One classroom with 11 boys and 8 girls was purposive sampling for this study. The children were 5-6 years of age, and they were in Kindergarten 2 in the first semester of the academic year 2011 at Bunhanwittaya School, Prachinburi Province. Research instruments used in the study were the plans of creative art with local natural materials and social behavior observation from. The quality of observation form was 0.67-1.00 for IOC and earned the confidence of the observer as 0.910. The data were analyzed by using mean and standard deviation and dependent t-test. The results were as followings 1) Children who experienced creative arts activities with local natural materials gaince higher scores of social behavior for both overall and lace behavior such as helping, sharing and collaboration with statistical significance at the level of .01. 2) The weekly changing of children's social behavior score were higher for each week. The creative art activities with local natural materials effected the score changing every week for both overall and each behavior along those 8 week.

Keywords : Creative Art Activities from Local Natural Materials / Social Behavior / Earlychildhood Education

บทนำ

การที่ประเทศหนึ่งๆ จะพัฒนาหรือมีความเจริญก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงไรต้องอาศัยเงื่อนไขสำคัญหลายประการ คุณภาพของคนหรือประชากรของประเทศนั้นๆ นับว่าสำคัญยิ่ง (รัตนะ บัวสนธ์, 2540, หน้า 19) และจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมไปถึงความเจริญทางด้านวัตถุก็มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้รูปแบบการดำรงชีวิตในปัจจุบันมุ่งเน้นในด้านการแข่งขันกันมากขึ้น จนทำให้ลืมไปว่าแท้ที่จริงแล้วสิ่งที่สังคมควรให้ความสำคัญและไม่ควรละเลยก็คือการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การช่วยเหลือแบ่งปัน ร่วมมือซึ่งกันและกันในสังคม และจุดเริ่มต้นที่จะทำให้สังคมเป็นสังคมที่เจริญอย่างแท้จริงก็คือการศึกษาของเด็กปฐมวัย เพราะเด็กในวัยนี้คืออนาคตของประเทศชาติ เด็กวัยนี้เปรียบเหมือนผ้าขาว จะแต่งแต้มสีอะไร อย่างไรก็ได้ สีสนที่เรควรแต่งแต้มนั้นจะต้องทำให้ผืนผ้าทุกผืนเป็นผืนผ้าที่สวยงามสมบูรณ์ นั่นก็คือการพัฒนาเด็กให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี และสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาเด็กก็คือการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรได้รับการปลูกฝังเป็นอย่างยิ่ง

พฤติกรรมทางสังคมเป็นพัฒนาการของความสามารถแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมกับแบบแผนที่สังคมยอมรับได้พฤติกรรมแสดงออกจะบ่งบอกให้เห็นถึงเจตคติและค่านิยมเฉพาะตนของบุคคลคนนั้น ผู้ที่มีการพัฒนาการทางสังคมดีจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเช่นเดียวกับตนเอง (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547, หน้า 127) พฤติกรรมทางสังคมเป็นพฤติกรรมด้านบวกที่ส่งเสริมต่อการกระทำ

ต่างๆ ในสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีเมื่อเด็กทำไปแล้วจะสร้างความพอใจและเป็นที่ยอมรับชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น การที่เด็กมีความสัมพันธ์อันดีจะช่วยให้เด็กเป็นที่รักของเพื่อนๆ เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพิ่มขึ้น พฤติกรรมทางสังคมอาจเป็นลักษณะของการแสดงออกต่อผู้อื่น ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ อันจะนำมาซึ่งความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น รู้จักการแบ่งปันและการให้ตลอดจนการเสียสละ เหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นตามลำดับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่แสดงต่อผู้อื่น เด็กจึงเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้นทั้งบุคคลภายในครอบครัวและภายนอก โดยเด็กปฐมวัยมักยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและมีอารมณ์แปรปรวน ยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้อื่น การแสดงออกในระยะแรกอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นและมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้นรวมทั้งได้รับการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่เหมาะสมตามกฎเกณฑ์ของสังคม เด็กจะสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองได้ดีขึ้น การที่เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมไม่เหมาะสม เช่น ก้าวร้าว ขาดความรับผิดชอบ เอาแต่ใจตนเอง ฯลฯ จะทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยากและอาจก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงต่อไปในอนาคตได้ แต่ถ้าเด็กได้รับการอบรมปลูกฝังพฤติกรรมที่เหมาะสมตามกฎเกณฑ์ของสังคมจะส่งผลให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้และเรียนรู้บทบาทของตนเองเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การพัฒนาทางด้านสังคมสำหรับเด็กวัยนี้ต้องฝึกให้เด็กเกิดความไว้วางใจในผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกันทำงานและเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบในการทำงานต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นอย่างง่ายๆ ให้เด็กเข้าใจข้อตกลง กฎเกณฑ์ต่างๆ ฝึกให้เด็กรู้จักอดทนรอคอยให้ถึงโอกาสของตน หัดให้เด็กรับฟังผู้อื่น ชื่นชมผู้อื่น (เยาวยา เดชะคุปต์, 2542, หน้า 85)

กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญของการพัฒนาทางด้านสังคม ดังจะเห็นได้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3-6 ปี คืออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 31) ซึ่งตรงกับทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson) กล่าวว่า สังคมของเด็กอายุระหว่าง 3-6 ปี เด็กจะพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง สามารถแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ เด็กสามารถพัฒนาความร่วมมือ และเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดีได้ ส่งผลทำให้ความคิดและจินตนาการและการพัฒนาทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นไปด้วย สอดคล้องกับสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550, หน้า 92) ที่กล่าวว่าเด็กในวัย 3-6 ปีเป็นวัยที่เรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น และจากสิ่งรอบตัว เด็กวัยนี้จึงชอบเล่นเป็นกลุ่มมากกว่าเล่นคนเดียว ต้องการตัวแบบด้านสังคมและจริยธรรม เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเพราะเด็กเริ่มมีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เลือกเพื่อนของตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่นได้รู้จักการให้และการรับ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการ สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุขในอนาคต ดังนั้นพฤติกรรมทางสังคมจึงเป็นพฤติกรรมด้านบวก ที่ส่งเสริมการกระทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมของเด็ก ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีเมื่อเด็กกระทำไปแล้ว จะสร้างความพอใจและเป็นที่ยอมรับชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น การที่เด็กมีความสัมพันธ์อันดีจะช่วยให้เด็กเป็นที่รักของเพื่อนๆ เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งพฤติกรรมทางสังคมอาจเป็นลักษณะของการแสดงออกต่อผู้อื่น ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในการทำงาน การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ การรู้จักแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้

ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นตามลำดับของการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่แสดงต่อผู้อื่น เด็กจึงเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้นทั้งบุคคลภายในครอบครัวและภายนอก

ปัจจุบันการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการเลือกการจัดประสบการณ์มาใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดพฤติกรรมที่ดีในการเข้าสังคม สอดคล้องกับคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรในหัวข้อประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว จากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 20) การที่เด็กได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันจะทำให้เด็กจะได้รู้จักการช่วยเหลือ แบ่งปัน การร่วมมือ การเป็นผู้นำผู้ตาม การรู้จักการรอคอย ได้เรียนรู้การผลัดเปลี่ยนกันทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นพัฒนาการทางสังคมที่ดี และเด็กควรจะมีเพื่อเป็นพื้นฐานในการเข้าสังคม เช่น การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง การเล่นตามมุม กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เกมการศึกษา และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ก็เป็นกิจกรรมหนึ่งของกิจกรรมสร้างสรรค์ที่让孩子ได้แสดงออกทางความคิด อารมณ์ การปั้น การฉีกปะ การพิมพ์ ภาพ และการประดิษฐ์เศษวัสดุต่างๆ ที่สามารถพัฒนาพฤติกรรมการทำงาน การพัฒนาบุคลิกภาพ ความเชื่อมั่นในตนเอง การพัฒนาการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จัดเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษาและสามารถพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้าน และเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดกระบวนการกลุ่ม ส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมได้เมื่อเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การจัดสภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้อง ประสบการณ์ และกิจกรรมที่เหมาะสม ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้ของเด็กจะพัฒนาให้เด็กดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมให้เด็กได้เข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความคิดอิสระ รู้จักที่จะให้ความร่วมมือ และเรียนรู้ที่จะคิดและตัดสินใจ โดยการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จึงมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยอย่างยิ่ง

การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการนำเอาวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ อยู่ใกล้ตัวสามารถหาได้ง่าย มาจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยวัสดุธรรมชาติที่ใช้ในการจัดกิจกรรม เช่น ใบลาน เมล็ดข้าวโพด เมล็ดกระถิน ใบตอง ใบมะม่วง ฯลฯ มีทั้งสร้างสรรค์ผลงานร่วมกันเป็นกลุ่มและเดี่ยว โดยใน 1 วันทำผลงานศิลปะสร้างสรรค์ร่วมกันทั้งแบบกลุ่มหรือแบบเดี่ยว 1 ชิ้น ซึ่งวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นสื่อวัสดุที่ปลอดภัยเมื่อเด็กทำกิจกรรมแล้วจะได้เรียนรู้ในด้านพฤติกรรมทางสังคม โดยในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ใน 1 วันจะมีการสร้างเงื่อนไขขึ้นมา เพื่อนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมทางสังคม ในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในเรื่องของการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหาร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับ

เด็กปฐมวัยในการจัดการศึกษาปฐมวัย ตลอดจนนำกิจกรรมไปจัดเพื่อพัฒนาประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัย เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าที่จะศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นก่อนและหลังการทำกิจกรรม
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแต่ละสัปดาห์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น

สมมติฐานในการวิจัย

1. หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมและรายด้านสูงขึ้น
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางสังคมแต่ละสัปดาห์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิงที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบรรหารวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิงที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบรรหารวิทยา จังหวัดปราจีนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรีเขต 2 จำนวน 19 คน ชาย 11 คน หญิง 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น
2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือโดยทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ใน 2 ขั้นตอนคือการวิเคราะห์ความเที่ยงตรง (Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) หรือเรียกว่า ค่า IOC ได้ค่ามากกว่า 0.5 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร RAI (Burry-Stock) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยแบบการทดลองกลุ่มเดียว โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 249) ทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง จากนั้นจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ และทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมหลังการทดลอง การทดลองครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
2. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 19 คน เป็นระยะเวลา 1 วัน ใช้เวลา 40 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัย
3. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลอง โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น ทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว จัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 1 วัน เด็กสร้างผลงานแบบกลุ่มหรือเดี่ยว 1 ชิ้น ตามจินตนาการโดยเปิดโอกาสให้เด็กคิดและลงมือปฏิบัติอย่างอิสระ ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งอาจมีวัสดุอุปกรณ์ที่จำกัด หรือจัดไว้ที่กองกลาง เพื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ระหว่างเพื่อนกับครู รู้จักการช่วยเหลือ การแบ่งปันและความร่วมมือ โดยมีครูคอยเป็นผู้กำกับดูแลกระตุ้นให้แรงเสริม เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที ระหว่างเวลา 09.40-10.20 น. รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง จำนวน 24 กิจกรรม
4. จัดเก็บข้อมูลด้วยการบันทึกโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางด้านสังคมขณะทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ในทุกวันพฤหัสบดี ทุกสัปดาห์ ทำเช่นนี้ จนครบ 8 สัปดาห์ จนสิ้นสุดการทดลอง บันทึกการสังเกต โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย
5. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาสถิติพื้นฐานได้แก่คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมและรายด้านระหว่างก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นโดยใช้ t-test for dependent samples

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นมีพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมและรายด้าน ประกอบด้วย การช่วยเหลือ การแบ่งปัน และความร่วมมือ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. จากการวัดพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นทุกสัปดาห์รวม 8 สัปดาห์ พบว่าเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมและรายด้านสูงขึ้นตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นอภิปรายเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่า พฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นเป็นการจัดกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยเด็กได้ผ่านกระบวนการของการเรียนรู้ สอดคล้องกับทฤษฎีของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura อ้างอิงถึงใน สิริมา ภิญโญนันตพงษ์, 2550, หน้า 65-66) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีการปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้นกับสิ่งแวดล้อม การที่เด็กได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน ความร่วมมือได้ดี การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นกระตุ้นให้เด็กได้ช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรม การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การเก็บอุปกรณ์ ขณะที่เด็กร่วมกิจกรรมที่ทำอยู่ให้เกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือ แบ่งปัน ร่วมมือจากการเสนอวิธีการทำกิจกรรมที่แปลกใหม่ ทำให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้น นอกจากนั้นการที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและสร้างพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนอันก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมในการทำกิจกรรมและนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้วางไว้ อย่างราบรื่น ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลจากการทำงานร่วมกันการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เด็กทำงานร่วมกัน เด็กได้ทำงานร่วมกันให้เกิดความคิดที่หลากหลายสร้างสรรค์เป็นผลงานให้เกิดขึ้น สื่อและอุปกรณ์ เป็นส่วนที่ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมในทางที่สร้างสรรค์ สอดคล้องกับวีรณ ตั้งเจริญ (2538, หน้า 241-243) ได้กล่าวถึง ศิลปศึกษาเป็นตัวสร้างเสริมลักษณะนิสัยการเข้าสังคมให้กับเด็กปฐมวัย และทำให้เด็กเกิดลักษณะนิสัยด้านการคิดสร้างสรรค์จินตนาการจากสิ่งต่างๆ ด้วยความสร้างสรรค์ทำให้เด็กเกิดนิสัยรักการทำงานเป็นกลุ่ม และมีพัฒนาการทางสังคมเพิ่มสูงขึ้นจากการวิจัยในการทำการทดลองนั้น ครูเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์ซึ่งจะใช้ได้ในขณะทำกิจกรรมและเมื่อจะทำกิจกรรมเด็กแต่ละกลุ่มจะต้องไปจัดเตรียมอุปกรณ์ของตนเอง รวมถึงแบ่งปันวัสดุที่ตนมี และมีการพูดชักชวนหรือแนะนำเพื่อน เด็กจะเกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และมีความร่วมมือ เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2534, หน้า 55) ที่กล่าวว่า ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย 4-6 ปี จะมีการทำงานเป็นกลุ่มรวมกับเพื่อนมากขึ้น รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี กระตือรือร้นช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเมื่อเด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการรับรู้ ทางด้านความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นและมีความรู้สึกพึงพากันและกัน จะเห็นได้จากการทำกิจกรรมของเด็กขณะที่ทำกิจกรรมนั้นเด็กรู้จักการช่วยเหลือเพื่อน การแบ่งปันและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

ผลการวิจัยเมื่อพิจารณาพฤติกรรมทางสังคม การใช้ศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น โดยแยกเป็นรายด้าน 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การช่วยเหลือ พฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือก่อนและขณะจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติที่ระดับ .01 ก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 ค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือเพิ่มขึ้นในระดับของคะแนนที่สูงขึ้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นทำให้เด็กมีอิสระในการร่วมกิจกรรม รู้จักการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ทำให้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำอยู่ กิจกรรมที่จัดขึ้นสนับสนุนให้เด็กได้ช่วยเหลือกันขึ้นในกลุ่ม

เช่นกิจกรรมปั้นแป้งโดว์ประกอบใบไม้ดอกไม้สด เด็กปฐมวัยช่วยกันเก็บใบไม้ดอกไม้สดใส่ตะกร้าและช่วยกันนำใบไม้มาตกแต่ง การโหว่ผลงาน ฉะนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมด้านช่วยเหลือผู้อื่นสูงขึ้น

ด้านที่ 2 ด้านการแบ่งปัน พฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน ก่อนและขณะจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติที่ระดับ .01 ก่อนจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 ค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงว่าพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัยในช่วง 8 สัปดาห์ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการแบ่งปันเพิ่มขึ้นในระดับของคะแนนที่สูงขึ้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นทำให้เด็กได้ทำงานรวมกลุ่ม โดยสมาชิกของกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมและ แบ่งปันอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมให้กับเพื่อน เช่น ในกิจกรรมโม่บายใบไม้สด ดอกไม้สด ใบลาน เด็กจะต้องช่วยกันทำโม่บายโดยใช้ใบไม้ ดอกไม้สด และใบลาน ที่โดยเด็กๆ จะนำไปไม้ดอกไม้สด และใบลานมาร้อยกับเชือก และมาผูกรวมกันในกลุ่มเป็นโม่บาย เด็กแบ่งวัสดุเช่น เชือก กรรไกร ใบไม้ ดอกไม้สด ใบลาน ให้เพื่อนในกลุ่มโดยไม่ใช้คนเดียวซึ่งเด็กๆ ก็สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้เป็นอย่างดี

ด้านที่ 3 ด้านการร่วมมือ พฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือ ก่อนและขณะจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย ก่อนจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 แสดงว่า พฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือของเด็กปฐมวัยในช่วง 8 สัปดาห์ เพิ่มขึ้นเพราะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น ส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กได้ร่วมมือกันในการคิดและวางแผน การทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ กับเพื่อนในวัยเดียวกัน

ดังนั้นจากการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังจากจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น เด็กมีพฤติกรรมทางสังคม 3 ด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน ความร่วมมือ สูงขึ้นโดยแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงกล่าวได้ว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยทั้งโดยรวมและรายด้าน

2. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นและระหว่างจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน คือหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นแต่ละสัปดาห์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นในทุกๆ ด้านพฤติกรรมทางสังคมเมื่อแยกเป็นรายด้าน ในช่วงระยะแรกประมาณสัปดาห์ที่ 1 สัปดาห์ที่ 2 และสัปดาห์ที่ 3 มีแนวโน้มอัตราการเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งเป็นช่วงแรกของการร่วมกิจกรรม เด็กปฐมวัย ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และเป็นช่วงที่เด็กกำลังปรับตัว เรียนรู้กับการทำงานร่วมกันกับเพื่อนได้อย่างไรจึงจะทำให้การทำงานราบรื่น ซึ่งระยะนี้เวลาเด็กทำงานศิลปะสร้างสรรค์เด็กปฐมวัยยังไม่รู้จักการแบ่งปัน วัสดุ อุปกรณ์ให้เพื่อนไม่รู้จักการช่วยเหลือกัน ช่วงระยะเวลานี้เด็กจะต้องรู้จักการปรับตัวให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ก่อนเพื่อจะพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมเกิดขึ้น สัปดาห์ที่ 4 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนการเปลี่ยนแปลงนี้จะไม่เกิดขึ้นทันทีทันใดแต่จะเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับเสาวนีย์ รื่นสุข (2552, หน้า 58) ที่ศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม พบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ในแต่ละช่วงสัปดาห์มีพฤติกรรมความร่วมมือโดยเฉลี่ยรวม

แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่าคะแนนพฤติกรรมความร่วมมือโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์

ทั้งนี้เนื่องมาจากระยะเวลาที่เด็กผ่านประสบการณ์จากการทำกิจกรรมร่วมกันมาแล้วหลายสัปดาห์ และมีการพูดคุยถึงปัญหาในชั้นสรุป โดยบทบาทของครูเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นให้เด็กคิดวิธีแก้ปัญหาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ครูให้อิสระเด็กทั้งความคิดและการกระทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่น เด็กได้เรียนรู้และปรับตัวเรียนรู้การทำงานร่วมกันให้เกิดความสำเร็จ และทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น รู้จักที่จะเสียสละ มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และใช้วัสดุอุปกรณ์เสร็จกันไปเก็บให้เรียบร้อย เมื่อเด็กทำไปแล้วเด็กรู้สึกภูมิใจ แสดงความคิดเห็นร่วมกัน พฤติกรรมที่เด็กทำไปแล้วเกิดความภูมิใจ สร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบต่อตนเอง และผู้อื่นซึ่งเป็นพฤติกรรมที่จะนำพาเด็กเข้าสู่สังคม ดังนั้นพฤติกรรมทางสังคมจะต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้ และการฝึกฝนให้โอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกันอย่างค่อยเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เด็กจะได้แสดงออกอย่างอิสระ จึงเป็นผลก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมที่ชัดเจน

ส่วนเมื่อพิจารณาพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมรายสัปดาห์แต่ละด้านเพิ่มสูงขึ้น โดยมีแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ตลอดระยะเวลาจากสัปดาห์ที่ 1-8 การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมความทางสังคมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นควรมีการยืดหยุ่นระยะเวลาและให้เวลาในการปรับตัวของเด็กที่ต้องทำงานร่วมกัน ไม่ควรมีการบังคับให้ทำตามแบบหรือตัวอย่าง ควรให้เด็กมีอิสระในการคิด ตัดสินใจเลือกอุปกรณ์ด้วยวิธีการที่เด็กคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาเอง ไม่ควรเน้นที่ผลงานเพียงอย่างเดียว บางครั้งผลงานก็ไม่จำเป็นต้องสะอาดและสวยงามเสมอไป

2. เมล็ดพืชที่ใช้ในการจัดกิจกรรมอาจใช้เป็นเมล็ดพืชที่ไม่สามารถนำไปรับประทานได้ เช่น เมล็ดแตงโม เมล็ดฟักทอง ฯลฯ เพื่อเป็นการใช้วัสดุธรรมชาติอย่างคุ้มค่า

3. ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมในชั้นการวางแผนการจัดกิจกรรมให้เด็กได้คิดคิดวางแผน และควรใช้เทคนิคการพูดที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการวางแผนร่วมกัน ส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ การแบ่งปัน และความร่วมมือ พฤติกรรมการแสดงออกของครูมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการแบบอย่างที่ดี ครูควรใช้คำพูดที่สุภาพนุ่มนวล เป็นกัลยาณมิตรกับเด็ก ให้ความรัก กำลังใจ ชมเชย เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมทั้งด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และความร่วมมือ เด็กจะได้มีความรู้สึกอบอุ่น และมีความสุขในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

4. ควรมีการสังเกตเด็กตลอดช่วงระยะเวลาในการทดลอง เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมออกมาจะได้ทำการบันทึกได้ทันที และควรเปิดโอกาสให้เด็กมีการสับเปลี่ยนกลุ่มได้ทุกสัปดาห์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย
2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นกับพฤติกรรมด้านอื่นๆ เช่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ คุณธรรม และจริยธรรมของเด็กระดับปฐมวัย
3. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมนอกเหนือจากกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). **คู่มือเลี้ยงลูกวัยอนุบาลให้เก่งฉลาดเป็นคนดีมีคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : สนุกอ่าน.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2541). **รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดบริการสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- จิณณภัส ศรีทรง. (2541). **พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบล็อกแบบเต็มรูปแบบ**. ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.
- รัตน์ บัวสนธิ์. (2540). **การประเมินผลโครงการวิจัยเชิงประเมิน**. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน แกรมมี.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2550). **เอกสารประกอบการเรียนวิชา ECED 201 การศึกษาปฐมวัย Early Childhood Education**. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย.
- เสาวนีย์ รื่นสุข. (2552). **พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม**. ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

References

- Buason, R. (2007). **Evaluation research evaluation**. Bangkok : Ton-or Grammy.
- Dhejaupt, J. (1998). **Reports research on the opinions of parents about nursery services in Bangkok**. Bangkok : National Research Council.
- Dhejaupt, Y. (1999). **Activities for children**. Bangkok : Chao Phraya printing.
- Ministry of Education. (2003). **Curriculum early childhood education 2546**. Bangkok : Department of Education.
- Pinyo-anantapong, S. (2007). **Documents ECED 201 early childhood education courses**. Early Childhood Education. Course Bachelor of Education. Field of early childhood education.
- Ruensuk, S. (2009). **Preschool children's cooperative behavior through group creative art activities**. Master's thesis, Srinakharinwirot University.
- Saiyos, L. & Saiyos, U. (1995). **Techniques of educational research**. (4 th ed.). Bangkok : Srinakharinwirot University.
- Srisong, J. (1998). **Behavior of young children's social experience to the full blog**. Master's thesis, Srinakharinwirot University.
- Tuntiphalacheeyha, K. (2004). **Guide preschool children's intelligence and good quality**. Bangkok : Sanook Ann.